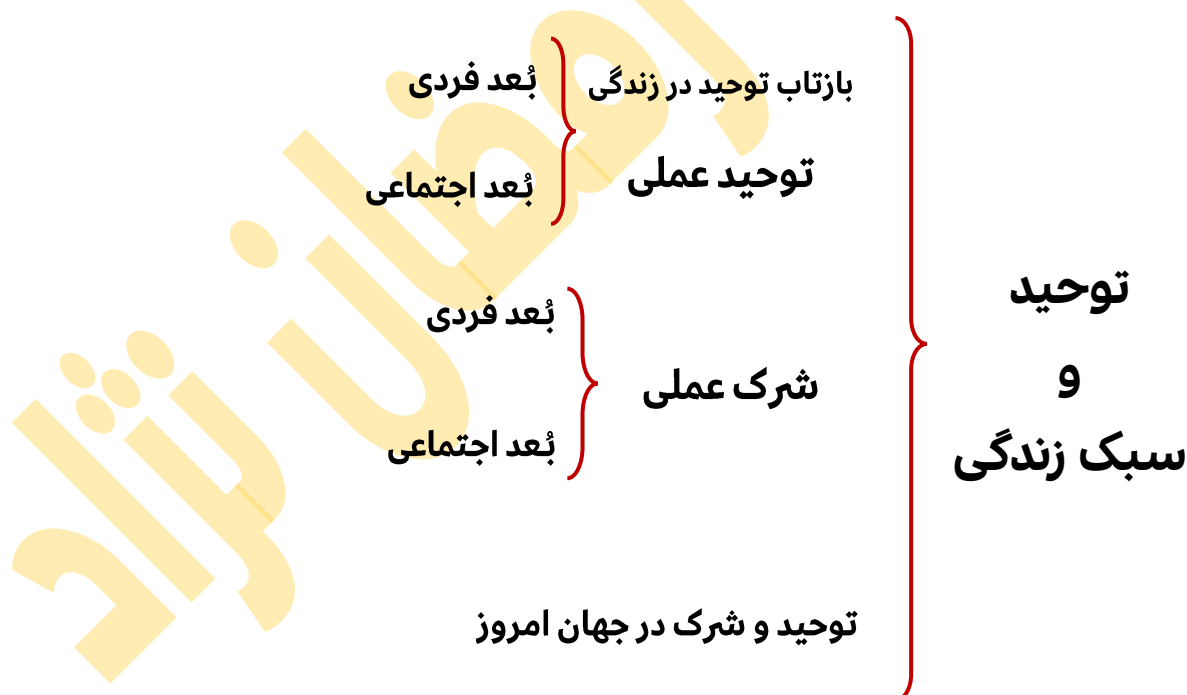

درس سوم: توحید و سبک زندگی

نگاه کلی

پس از آشنایی با مراتب مختلف توحید نظری (توحید در عقیده و قلب)، به بازتاب آن در زندگی انسان که از آن به «توحید عملی» تعبیر می‌شود، می‌پردازیم و ابعاد فردی و اجتماعی آن را بررسی می‌کنیم. هم‌چنین شرک عملی در بعد فردی و اجتماعی و ارتباط متقابل این دو را مورد توجه قرار می‌دهیم. جهان امروز و زندگی عصر حاضر به لحاظ شرک یا توحید مورد بررسی قرار می‌گیرد و معیار و ریشه شرک جدید را بیان می‌کنیم.

ساختار نموداری درس

گلبنگ سربلندی بر آسمان توان زد

بر آستان جانان گر سر توان نهادن

مقدمه

☒ همان طور که برای خرید کالا، با جست و جو دست به انتخاب بهترین کالا می‌زنیم؛ در سبک زندگی نیز باید دست به انتخاب شیوه صحیح زندگی بدهیم.

☒ امروزه در بازار سبک زندگی، سبک‌های گوناگونی از زیستن تبلیغ می‌شود که ما باید از میان آنها بهترین را انتخاب کنیم.

☞ انتخاب هر یک از این سبک‌ها (علت) } مسیر زندگی ما را تغییر می‌دهد (معلول)
سرنوشت دنیا و آخرت ما را رقم می‌زند (معلول)

☞ ملاک و معیار انتخاب سبک زندگی، } باید بر اساس فکر و به دور از احساسات باشد.
باید دلیلی محکم و عقل پسند از آن حمایت کند.

☞ هر سبکی از سبک‌های زندگی (معلول) } ریشه در اندیشه‌های خاصی دارد (علت)
از جهان بینی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد (علت)

شناخت این ریشه‌ها (علت) ← به تصمیم‌گیری درست ما کمک فراوانی خواهد کرد (معلول). →

📖 در این درس می‌خواهیم به این پرسش پاسخ دهیم:

۱) ایمان به خداوند به عنوان خالق و پروردگار چه سبکی از زندگی را در به دنبال دارد؟ (توحید عملی)

۲) در مقابل آن کدام سبک از زندگی قرار می‌گیرد؟ (شُرک عملی)

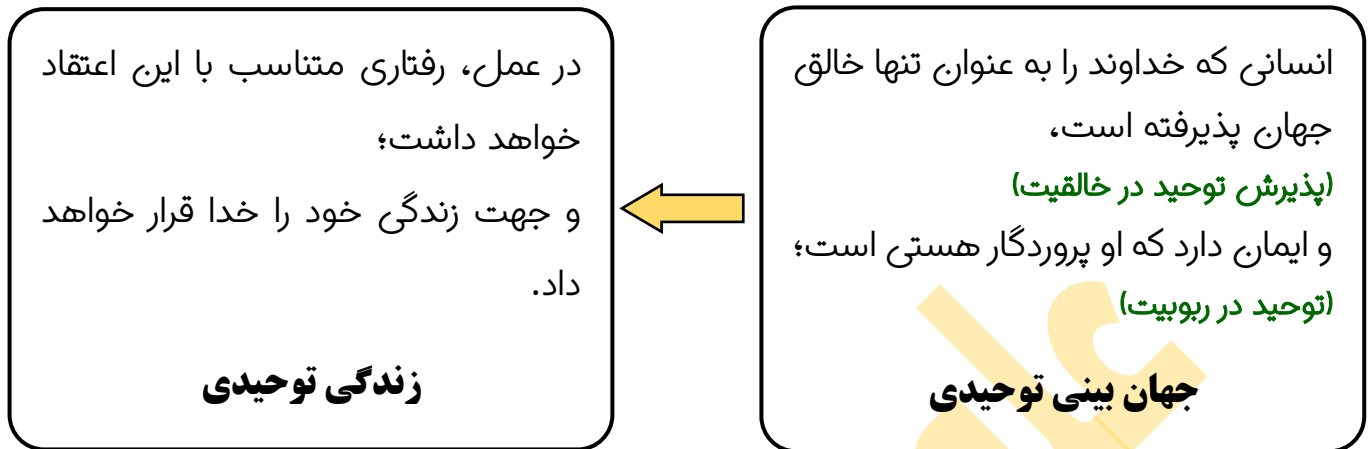
یادآوری

☒ در پایه دهم (درس اول): اختلاف در هدف ریشه در نگاه انسان دارد، این اصل کلی را آموختیم که **افکار و اعتقادات هر فرد** ← مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست.

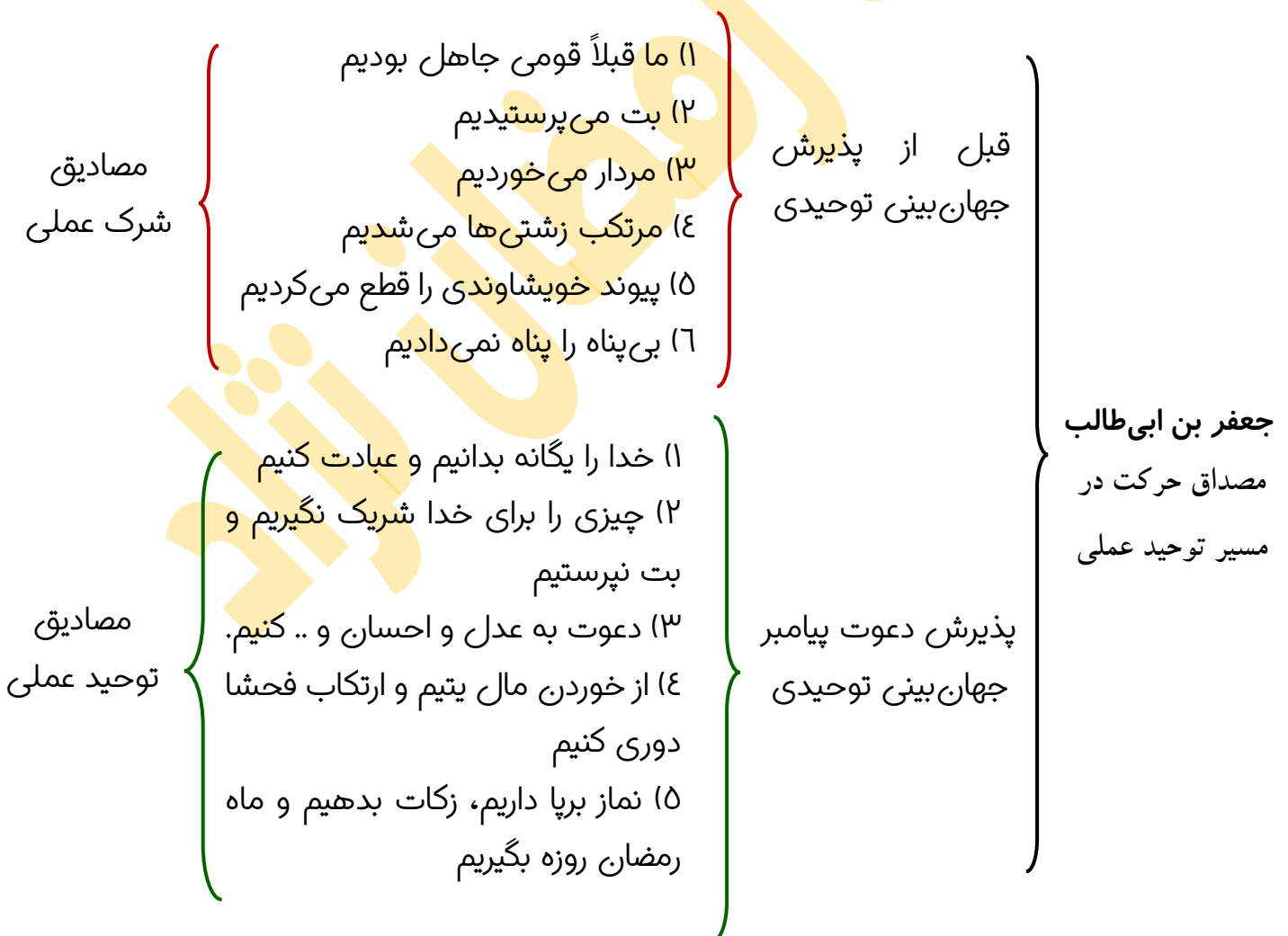
☒ هر فرد **متناسب با اعتقادات خویش** (جهان‌بینی) ← مسیر زندگی خود را انتخاب می‌کند و بر همان اساس رفتار می‌کند.

بازتاب توحید در زندگی

با توجه به اصل فوق (تأثیر اعتقاد بر سبک زندگی) می‌توانیم بگوییم:

اعتقاد به توحید در خالقیت و توحید در ربوبیت ← توحید عملی و سبک زندگی توحیدی

﴿ از آنجا که ایمان همه افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است، ← میزان تأثیرگذاری اعتقاد توحیدی بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد.

هر چه ایمان ← قوی‌تر باشد (علت) ← تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر است (معلول)
 ← ضعیف‌تر باشد (علت) ← تأثیر عملی آن در زندگی کمتر است (معلول)

با این معیار (اثرگذاری میزان ایمان بر زندگی)، هرکس می‌تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند.

﴿ آیه مرتبط * ﴿ إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾

ابعاد توحید عملی

الف) بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن

❁ ویژگی‌های انسان موحد:

۱) هرکسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است (درس ۵ دینی یازدهم).

۲) چنین فردی می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد.

۳) به‌طور کلی در تمام برنامه‌های روزانه خود خدا را در نظر می‌گیرد و تلاش می‌کند از دایره فرمان‌های او خارج نشود.

۴) از نظر انسان موحد هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست (وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِأَعْيُنٍ: درس ۱ دینی دهم)، گرچه حکمت آن را نداند (علت) ← از همین رو ❶ موحد واقعی

همواره انسانی امیدوار است (درس ۳ دین و زندگی دهم: یکی از آثار اعتقاد به معاد، امید به زندگی است).

❷ در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد. ❸ باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد

و شکوفایی اوست.

﴿ شعر مرتبط:

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست   که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست
 نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر   نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست

﴿ ثمرات تحقق توحید عملی در بُعد فردی ﴾

۱) انسان موحد، چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست، (علت) ← **1** شخصیتی ثابت و پایدار دارد و **2** برخوردار از آرامش روحی است.

﴿ ثمره اول: ثبات شخصیت و آرامش روحی انسان موحد

۲) انسان موحد موجودات جهان را مخلوق خدا می‌بیند و می‌داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است.

﴿ ثمره دوم: مسئولیت‌پذیری در برابر موجودات جهان

﴿ حدیث مرتبط امام علی علیه السلام : «تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی‌ها؛ چرا که شما در برابر همه اینها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید»

❁ انسان مشرک:

اگر کسی { ۱) دل به هوای نفس (بت درون) دهد و او را معبود خود قرار دهد،
۲) اوامر نفس را بر فرمان خدا ترجیح دهد،
۳) در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت بیرون) برآید؛
گرفتار شرک عملی شده است

﴿ آیه مرتبط ﴿ أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلاً ﴾ *

﴿ ثمرات شرک عملی در بُعد فردی ﴾

۱) { تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی باعث می‌شود ← انسان مشرک، درونی ناآرام داشته باشد (معلول) } ؛ → { زیرا هوای نفس وی هر روز خواسته جدیدی جلوی روی او قرار می‌دهد. }

{ ۲ } فرمان‌پذیری از طغوت باعث می‌شود ← انسان مشرک، **شخصیتی ناپایدار** داشته باشد (معلول) ؛ → { چرا که قدرت‌های مادی هر روز رنگ عوض می‌کنند او را به بردگی جدیدی می‌کشانند }.

﴿ آیة مرتبط **وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ** ﴾

ویژگی انسان‌های مشرک	ویژگی انسان‌های موحد
۱: شخصیت ناپایدار	۱: شخصیت ثابت پایدار
۲: درونی ناآرام	۲: آرامش روحی
۳: زندگی تحت خواسته‌های جدید، تمایلات و قدرت‌های مادی	۳: زندگی بر اساس خواسته‌ها و رضایت الهی
۴: هر روز بردگی و اسارت جدید	۴: امیدوار، صبور و استوار در برابر ناملايمات به دلیل اعتقاد به حکمت الهی
۵: تخریب محیط زیست و آلوده کردن طبیعت	۵: محافظ نعمات و امانت‌های الهی

ب) بعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن

📖 تعریف: بُعد اجتماعی توحید به معنای قرار گرفتن همه ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست.

🌸 شرایط تحقق بعد اجتماعی توحید عملی

مهم‌ترین رکن یک جامعه، حکومت است.

۱- که حاکم آن بر اساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد.

۲- که حاکم همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده، دارا باشد.

۳- حاکم بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد.

یک جامعه وقتی توحیدی است (معلول)

علل تحقق جامعه توحیدی یا شرط توحیدی بودن نظام اجتماعی

❁ نکات ترکیبی کنکوری

❁ شرایط حاکم نظام اسلامی؛ ۱- باتقوا بودن ۲- عادل بودن ۳- زمان شناس بودن ۴- مدیر و مدیر بودن ۵- شجاعت و قدرت روحی داشتن (درس ۱۰ دینی یازدهم)

❁ توحید عملی در بعد اجتماعی با ولایت ظاهری رسول خدا ﷺ و جانشینان ایشان و در عصر غیبت با حاکمیت ولایت فقیه تحقق می‌یابد (درس ۱۰ دینی یازدهم).

❁ ثمرات تحقق توحید عملی در بُعد اجتماعی ❁ یا ❁ ویژگی جامعه توحیدی ❁

یک جامعه، علاوه بر رکن سیاسی، دارای ارکان دیگری مانند اقتصاد و فرهنگ نیز هست. ❁ جامعه‌ای که در مسیر توحید اجتماعی حرکت می‌کند (علت) ❁ ❶ اقتصاد و فرهنگ و سایر ابعاد و ارکان آن نیز به سوی اجرای فرمان‌های خدای یگانه پیش می‌رود ❷ به صورت جامعه‌ای عدالت‌گستر درمی‌آید. ❸ حکومت کسانی را که خداوند به آنها حق حکومت نداده است نمی‌پذیرد. ❹ با آنان که نسبت به خداوند و مسلمانان دشمنی می‌ورزند، دوستی نمی‌کند ❺ با ظالمان مبارزه می‌کند ❻ بنا به فرمان خداوند، از محرومان و مستضعفان حمایت می‌کند.

❁ آیه مرتبط ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ ﴾

❁ نکات ترکیبی کنکوری

❁ دوستی نکردن با دشمنان خدا و مسلمانان و مبارزه با آنان که از ویژگی های جامعه توحیدی است همان بیزاری از باطل «تبری» است (درس ۹ دینی دهم).

❁ تشکیل حکومت اسلامی برای اجرای احکام اجتماعی اسلام و پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت در راستای بعد اجتماعی توحید عملی است؛ همه پیامبران با کتب آسمانی و میزان نازل شدند تا عدالت برپا شود (درس ۴ دینی یازدهم).

❁ حمایت از محرومان و مستضعفان که از ویژگی‌های انسان موحد است با این سخن پیامبر ﷺ ارتباط دارد: «هر کس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می‌طلبد، بشنود اما به یاری آن مظلوم برنخیزد، مسلمان نیست» (درس ۴ دینی یازدهم).

📖 وجوب اطاعت از پیامبر ﷺ و جانشینان بر حق ایشان با توجه به آیه ﴿ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ﴾ بیانگر توحید عملی در بعد اجتماعی است (درس ۵ دینی یازدهم).

📖 اینکه در جامعه توحید حاکم باید همان شرایطی را که خداوند تعیین کرده دارا باشد، بیانگر مبحث «مشروعیت حاکم در جامعه» است (درس ۱۰ دینی یازدهم).

ارتباط دو سویه توحید فردی و اجتماعی

✪ رابطه متقابل میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید عملی برقرار است:

✕ هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند (علت) ← ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد (معلول) * همان‌طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد (علت)، ← زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد (معلول).

☆ بعد اجتماعی شرک عملی

- ۱- همه مردم، خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند.
- ۲- همه مردم، تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند.
- ۳- اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند.

چگونگی تحقق
بعد اجتماعی شرک عملی

- ۱- تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود.
- ۲- روز به روز انسان‌های ستمگر قدرت بیشتری پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند.
- ۳- دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستوره‌های اوست.

نتایج تحقق
بعد اجتماعی شرک عملی

توحید و شرک در جهان امروز

✪ توحید: روح و محور زندگی دینی ✪ شرک: روح و محور زندگی ضد دینی

سؤال اساسی: زندگی انسان عصر حاضر (جو حاکم بر اکثریت افراد جامعه) تا چه میزان توحیدی است و کدامیک از مراتب توحید در آن بیشتر مورد غفلت قرار گرفته است؟

تصور اولیه: جوامع بشری، امروز از نظر صنعت و فناوری پیشرفت فراوانی کرده‌اند و این جوامع را نمی‌توان از این جهت با جوامع گذشته مقایسه کرد. همچنین انسان امروز کمتر از بت پرستان قبل از اسلام، که بیش از ۳۶۰ بت را می‌پرستیدند، به دنبال این قبیل بت پرستی‌هاست. به همین دلیل به نظر می‌رسد که امروزه کمتر کسی گرفتار شرک باشد و از این جهت نیز بشر در مسیر پیشرفت می‌باشد.

واقعیت تلخ: گرچه شرک در قالب بت و مانند آن در میان بیشتر جوامع امروزی وجود ندارد، اما انواع دیگری از شرک که بسیار پیچیده‌تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می‌خورد:

۱- خود را مالک، ولی و پرورش‌دهنده جهان دانستن
۲- اصل قرار دادن دنیا و فراموش کردن خداوند

۱) خود را مالک، ولی و پرورش‌دهنده جهان دانستن

۱- جهان را ملک خود تلقی می‌کنند (شرک در مالکیت).
۲- هرگونه که بخواهند در این جهان تصرف می‌کنند (شرک در ولایت).
۳- خود را پرورش‌دهنده جهان می‌دانند (شرک در ربوبیت).

پیامدها: ۱- تخریب محیط زیست ۲- آلوده شدن طبیعت ۳- پیدایش جوامع فقیر در کنار جوامع ثروتمند
☒ نمونه تاریخی این انسان‌ها: فرعون ﴿أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى﴾ می‌گفت و خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می‌کرد و مالک آنها می‌دانست.

۲- اصل قرار دادن دنیا و فراموش کردن خداوند

بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که ← خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آنها جایگاهی ندارد.

👉 زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که ← جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است.

👉 هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آنها را همچون خدا می‌پرستند. **(بت جدید: هوی و هوس و آن کس که به هوس‌هایشان برساند)**

👉 نتیجه: از ابزارهای جدید مانند سینما، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه‌ها در این راه (سرگرم شدن به لذات و شهوات دنیوی) بهره می‌گیرند ← یکسره از خدا و آخرت غافل شده‌اند.

📖 **نکته ترکیبی- کنکوری:** این انسان‌ها به هدفی بالاتر از لذت‌های مادی و سرگرم شدن به آن نمی‌اندیشند. اینان به تعبیر قرآن کسانی هستند که به «حیات دنیوی راضی شده و به آن آرام گرفته اند» (درس ۱ دینی دهم).